Stanovisko Evropského hospodářského a sociálního výboru k návrhu nařízení Evropského parlamentu a Rady, kterým se stanoví rámec pro zajištění bezpečných a udržitelných dodávek kritických surovin a mění nařízení (EU) č. 168/2013, (EU) 2018/858, (EU) 2018/1724 a (EU) 2019/1020

[COM(2023) 160 final — 2023/0079 (COD)]

a ke sdělení Komise Evropskému parlamentu, Radě, Evropskému hospodářskému a sociálnímu výboru a Výboru regionů – Bezpečné a udržitelné dodávky kritických surovin na podporu souběžné transformace

(COM(2023) 165 final)

(2023/C 349/22)

Zpravodaj: **Maurizio MENSI**

Spoluzpravodaj **Michal PINTÉR**

Žádost o vypracování stanoviska	Evropský parlament, 8. 5. 2023
	Rada Evropské unie, 16. 5. 2023
Právní základ	*Článek 114* a článek 304 SFEU
Odpovědný orgán	Poradní komise pro průmyslové změny
Přijato v CCMI	22. 6. 2023
Přijato na plenárním zasedání	12. 7. 2023
Plenární zasedání č.	580
Výsledek hlasování	
(pro/proti/zdrželi se hlasování)	183/1/6

I. **DOPORUČENÍ** [1]

EVROPSKÝ HOSPODÁŘSKÝ A SOCIÁLNÍ VÝBOR:

1. vítá záměr Evropské komise připravit soudržnou politiku EU v oblasti kritických a strategických surovin a rozvíjet hodnotové řetězce v odvětví těžby, rafinace a recyklace v souladu s cíli Zelené dohody a všech souvisejících předpisů;

2. žádá Evropskou komisi, aby zajistila komplexní přístup pomocí koordinovaných politik EU s cílem poskytnout regulační jistotu pro investice do průzkumu, těžby, zpracování, rafinace a recyklace surovin, jejich vedlejších produktů a základních nerostných surovin, a to na základě ekonomické a technické proveditelnosti, soudržnosti politik a právní jistoty pro podnikatelské subjekty v těchto odvětvích;

3. vyzývá ke koordinaci surovinové politiky se sociálními politikami EU a k podpoře budování kapacit v celé EU, zaměřenému na dovednosti v těžebním průmyslu a změny kvalifikace a prohlubování dovedností stávajících pracovních sil i rozvíjení správní kapacity veřejných orgánů v členských státech EU;

4. doporučuje zařadit na seznamy kritických a strategických surovin další materiály, které jsou kriticky potřebné pro odvětví zelených a čistých technologií, a současně mít na zřeteli, že podobné seznamy je třeba pravidelně aktualizovat na základě důkladného, transparentního a fakticky podloženého posouzení kritického významu či strategické hodnoty, jehož součástí bude konzultace se zástupci průmyslu a jeho experty;

---

[1] K těmto doporučením jsou doplněny pozměňovací návrhy na konci tohoto dokumentu.

5. žádá současnou i novou Evropskou komisi, aby odvětvím těžby a recyklace v EU zajistila přístup ke konkurenceschopným cenám energie a cílenému financování, prosadila zjednodušení a zkrácení povolovacích a licenčních postupů pro nové projekty v oblasti surovin a omezila případné nové požadavky kladené na podniky ohledně podávání zprav nebo auditu na nezbytné minimum;

6. podporuje účinné provádění opatření na ochranu obchodu, jejichž smyslem je chránit nově připravované projekty v oblasti surovin v EU a bojovat proti nekalým obchodním praktikám a omezením kroky slučitelnými s pravidly WTO;

7. doporučuje zařadit kritické a strategické suroviny mezi priority v právních předpisech týkajících se recyklace a odpadu a podpořit trhy s druhotnými surovinami, zejména pokud jde o materiály kritického významu pro ekologickou transformaci;

8. doporučuje podpořit projekty zaměřené na průzkum a těžbu kritických surovin na půdě EU z veřejných prostředků koordinací s pravidly státní podpory;

9. doporučuje koordinovat nařízení o kritických surovinách s antimonopolními nástroji EU tak, aby nedocházelo k nepřípustným narušením vnitřního trhu;

10. navrhuje prozkoumat též možnosti konkrétních dohod o partnerství a spolupráci s kandidátskými zeměmi;

11. doporučuje zajistit (environmentální) rovnováhu při posuzování soudržnosti s ostatními politikami EU.

II. **ZDŮVODNĚNÍ**

1. Dne 16. března 2023 předložila Komise spolu se sdělením svůj návrh nového nařízení, jehož cílem je zajistit přístup ke kritickým a strategickým surovinám (nařízení o kritických surovinách). Nařízení stanoví regulační rámec na podporu rozvoje domácích kapacit a posílení udržitelnosti a oběhovosti dodavatelských řetězců kritických surovin v EU, sdělení pak navrhuje opatření na podporu diverzifikace dodavatelských řetězců prostřednictvím nových mezinárodních vzájemně se podporujících partnerství.

2. Obecným cílem nařízení o kritických surovinách je řešit absenci bezpečného a udržitelného přístupu EU ke kritickým surovinám zvyšováním povědomí průmyslu EU o rizicích souvisejících s kritickými surovinami a zmírňováním těchto rizik v globálním dodavatelském řetězci, zvýšením kapacity hodnotového řetězce kritických surovin EU na vnitřním trhu a snížením environmentální stopy spotřeby kritických surovin v EU.

3. Tím, že tato iniciativa navrhuje soudržný přístup EU ke zlepšení a zajištění bezpečnosti dodávek kritických surovin, pomůže zabránit možnému narušení hospodářské soutěže a roztříštěnosti jednotného trhu, k němuž by pravděpodobně došlo v důsledku těchto nekoordinovaných opatření, a zachovat rovné podmínky pro podniky v rámci EU.

Zajistit komplexní přístup pomocí koordinovaných politik EU s cílem poskytnout regulační jistotu pro investice

4. EU je v současné době závislá na dovozu mnoha surovin (75 % až 100 % dodávek), a je proto vystavena zranitelnosti dodavatelských řetězců a značné kolísavosti cen. Podle publikace OECD nazvané Global Material Resources Outlook to 2060 (Celosvětové materiální zdroje a jejich perspektiva do roku 2060) se předpokládá, že celosvětové využití surovin se do roku 2060 téměř zdvojnásobí a nejrychleji poroste využití kovů, a to jak primárních, tak druhotných. EU se zároveň podílí méně než 5 % na světové produkci nerostných surovin. Samotná Čína zajišťuje přibližně 75 % celosvětové výrobní kapacity lithium-iontových bateriových článků a nachází se v ní deset největších světových dodavatelů fotovoltaických zařízení. Naproti tomu v EU se nachází jen okolo 3 % celosvětové výrobní kapacity lithium-iontových bateriových článků.

5. Nařízení o kritických surovinách předpokládá určení a podporu strategických projektů v oblasti těžby, zpracování nebo recyklace strategických surovin. V zájmu přilákání těchto investic – s poměrně dlouhými časovými rámci – by se Komise měla zabývat otázkou regulační jistoty. Předvídatelné a stabilní regulační prostředí má zásadní význam pro přilákání investic nejen do oblasti průzkumu a těžby surovin, ale také do oblasti zpracování a recyklace.

6. Množství legislativních rámců má vliv na stabilitu a atraktivitu podnikatelského prostředí EU a často si konkurující a znásobené požadavky na podávání zpráv přispívají k regulační nejistotě (viz mimo jiné směrnice o průmyslových emisích ([2]), nařízení o bateriích ([3]), revize nařízení REACH, právní předpisy o odpadech, nařízení o ekodesignu udržitelných produktů, akt o průmyslu pro nulové čisté emise, nová průmyslová politika EU, akční plán pro oběhové hospodářství, směrnice o ekodesignu ([4]) atd.). Je proto zásadní zabránit dvojí nebo nadměrné regulaci, aby se přilákaly a podnítily investice do domácí průmyslové kapacity pro průzkum, těžbu, rafinaci, zpracování a recyklaci materiálů. Nařízení o kritických surovinách by mělo vycházet z práce Komise v ostatních oblastech a mělo by být plně v souladu s cíli Zelené dohody a soudržné se souvisejícími právními předpisy. Politika v oblasti kritických surovin by měla být v maximální možné míře založena na důkazech a měla by zohledňovat dostupné údaje (viz prognostická studie JRC z roku 2020 nazvaná „Kritické suroviny používané ve strategických technologiích a odvětvích v EU“ nebo zpráva JRC na téma věda pro politiku „Analýza dodavatelského řetězce a prognóza poptávky po materiálech ve strategických technologiích a odvětvích v EU“).

7. Další otázka se týká potřeby poskytnout zúčastněným stranám přesné pokyny, jak budou seznamy strategických a kritických surovin zapracovány do politik EU a přizpůsobovány dle vývoje trhu s kritickými surovinami do budoucna. Seznam kritických surovin může pomoci upozornit tvůrce politik na význam a úlohu některých látek v hospodářství EU, avšak mají-li být látky uvedené v tomto seznamu náležitě podporovány ve stávajících i připravovaných právních předpisech, je nutné jít ještě dále. Je nezbytné jasně stanovit priority kritických surovin při tvorbě politik, zejména v oblastech průmyslové politiky, obchodní politiky, státní podpory, výzkumu, vývoje a inovací, klimatu a životního prostředí, jakož i v právních předpisech týkajících se chemických látek. Všechny toto politiky a jejich cíle by měly být sladěny tak, aby vytvořily podmínky a regulační prostředí příznivé pro kritické suroviny a rozvoj jejich hodnotových řetězců. Je také zapotřebí další vyjasnění, pokud jde o upřednostňování projektů, u nichž nejsou strategické nebo kritické hlavní těžené materiály, jejich vedlejší produkty však ano (např. projekt těžby železné rudy vedoucí k těžbě vzácných zemin jako vedlejších produktů). Dále je třeba upřesnit status „ostatních“, tj. „nestrategických“ projektů, aby bylo možné jasně pochopit, jak a v jakém časovém rámci budou tyto projekty posuzovány a finančně podporovány. Vyšší priorita projektů v oblasti strategických surovin nesmí za žádných okolností způsobit snížení priority jiných důležitých surovinových projektů nebo projektů spadajících do hodnotového řetězce surovin.

8. Kromě poskytnutí právní jistoty zúčastněným stranám by iniciativy Komise v oblasti surovin měly být založeny na širší veřejné podpoře. Rozšíření těžebního, zpracovatelského a recyklačního průmyslu vytvoří nová pracovní místa a přispěje k hospodářskému pokroku, existuje však klíčová otázka, kterou je zajištění přijetí ze strany veřejnosti. Zvyšování povědomí občanů má zásadní význam: Komise musí provést cílené komunikační strategie s cílem informovat občany EU o přínosech nových průmyslových investic souvisejících s kritickými surovinami, jakož i o jejich udržitelnosti a dopadu na životní prostředí, a věnovat se zájmům a obavám různých zainteresovaných skupin, místních komunit a občanů EU, co se týče rozšiřování, průzkumů a těžby.

Koordinace se sociálními politikami EU: podporovat kapacitu celé EU, pokud jde o dovednosti v těžebním průmyslu

9. Odvětví surovin zajišťuje v EU okolo 350 000 pracovních míst a více než 30 milionů pracovních míst ve výrobě, která závisejí na spolehlivém přístupu k nerostným surovinám. Zajištění udržitelných dodávek surovin a pokročilých materiálů pro EU si do roku 2030 vyžádá přes 1,2 milionu nových pracovních míst ([5]). Nařízení o kritických surovinách by proto

([2]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2010/75/EU ze dne 24. listopadu 2010 o průmyslových emisích (integrované prevenci a omezování znečištění) (Úř. věst. L 334, 17.12.2010, s. 17).

([3]) Nařízení Evropského parlamentu a Rady (EU) 2023/1542 ze dne 12. července 2023 o bateriích a odpadních bateriích, o změně směrnice 2008/98/ES a nařízení (EU) 2019/1020 a o zrušení směrnice 2006/66/ES (Úř. věst. L 191, 28.7.2023, s. 1).

([4]) Směrnice Evropského parlamentu a Rady 2009/125/ES ze dne 21. října 2009 o stanovení rámce pro určení požadavků na ekodesign výrobků spojených se spotřebou energie (Úř. věst. L 285, 31.10.2009, s. 10).

([5]) Odhad EIT Raw Materials.

mělo být sladěno se sociálními politikami EU a mělo by podporovat úsilí o budování kapacit na úrovni členských států s cílem posílit pracovní sílu v dodavatelských řetězcích kritických surovin, těžebním průmyslu a v oblasti jejich zpracování a recyklace. Je zásadně důležité podporovat vzdělávání a budování dovedností v akademické sféře, ale také zaměřit úsilí ohledně budování kapacit na odborníky z průmyslu v odvětví surovin a ve veřejných orgánech členských států. Možností je zřízení nových (případně podpora již existujících) specializovaných institucí na podporu vyššího vzdělávání a odborné přípravy pro odvětví surovin a se zaměřením na změny kvalifikace a prohlubování dovedností stávajících pracovních sil v EU. Dále by mělo být věnováno zvýšené úsilí vytváření a podpoře aplikovaného učení a přenosu technologií mezi akademickou sférou, průmyslem a výzkumnými organizacemi.

Zahrnout další materiály, které mají zásadní význam pro odvětví ekologických/čistých technologií, a zajistit soulad s dalšími politikami

10. Kromě materiálů, které jsou v nařízení o kritických surovinách uvedeny jako strategické nebo kritické, existují nekritické suroviny, které by se kritickými mohly stát ve střednědobém až dlouhodobém horizontu. Z toho plyne, že potřebujeme pružný seznam, který lze jednoduše upravit a který by měl být pravidelně aktualizován nejméně jednou za dva roky a dle potřeby i častěji, v závislosti na budoucím vývoji oboru. Posouzení strategického významu různých materiálů by mělo být rovněž specifické pro jednotlivá odvětví, aby odráželo poptávku v různých výrobních odvětvích. Kromě toho by mělo být provedeno posouzení přístupu k základním surovinám jako plnohodnotné doplnění úsilí Komise o podporu kritických a strategických surovin.

11. Toto posouzení by mělo odrážet priority a potřeby EU v oblasti transformace energetiky, případně až do roku 2030, a zahrnovat materiály, u nichž v současné době neexistuje žádné zjevné riziko narušení dodávek, po kterých je však velká poptávka v odvětvích, jež mají zásadní význam pro cíle EU v oblasti dekarbonizace a pro ekologickou a digitální transformaci, nebo které jsou považovány za základní nerostné suroviny. Důraz na tyto prioritní programy by měl rovněž odpovídajícím způsobem pokrývat základní hodnotové řetězce, jako je potravinové zabezpečení nebo zdravotnictví. Výběr materiálů, jež mají být zařazeny na jednotlivé seznamy, by měl vždy vycházet z důkladné, transparentní a jasně definované analýzy, která posoudí jejich kritický význam či strategickou hodnotu, zohlední celý hodnotový řetězec surovin, požadavky na zpracování a dostupnost substitutů. Součástí procesu by měly být pravidelné konzultace se zástupci průmyslu a jeho experty a funkční otevřený dialog Komise a průmyslu.

Zajistit přístup ke konkurenceschopným cenám energie a lépe cílené financování pro průmyslová odvětví EU

12. Probíhající energetická krize má zásadní dopad na všechny podniky v EU, ale zejména na energeticky náročná průmyslová odvětví, včetně těžby a recyklace. Pro zajištění dobře fungujícího trhu EU s energií je nezbytná koordinovaná reakce EU. Úspěch jakékoli politiky EU v oblasti kritických surovin závisí na spolehlivém přístupu k dostatečnému množství elektřiny vyrobené bez použití fosilních paliv a dostupné za konkurenceschopné ceny. EHSV by uvítal reformu dostupných rámců financování, která by odrážela ambice zákona USA o snížení inflace – financování více zaměřené na fázi uvádění na trh a pokrytí provozních nákladů, na rozdíl od současné situace, kdy je v rámci financování EU upřednostňována fáze výzkumu a vývoje nových strategických projektů. I když je důležité zaměřit se na inovativní technologie a výzkum, výsledné produkty by měly být rovněž náležitě podporovány ve fázi uvádění na trh.

13. Ambice Komise urychlit povolovací postupy je velmi vítaná a měla by být upřednostněna, aby bylo u těchto postupů dosaženo maximální délky 12–18 měsíců. Nové kritické projekty by měly být posuzovány ve zrychlených lhůtách a měly by být stanoveny přísné lhůty pro maximální délku povolovacích postupů/licenčních řízení. Cílem jakékoli reformy povolovacích postupů by mělo být zkrácení doby jejich trvání a snížení jejich složitosti za současného zachování přísnosti standardů ESG. Povolovací postupy by měly být urychleny též posílením mechanismu jediného kontaktního místa. Měly by být ohraničeny předem stanovenými lhůtami, díky nimž by centralizovaný schvalovací postup byl efektivnější a znamenal by menší zátěž. Reformovaná ustanovení o povolování by se měla vztahovat na zařízení pro průzkum, těžbu, rafinaci, zpracování a recyklaci a měla by poskytovat dostatečnou regulační jistotu, pokud jde o jejich výsledky. Na nezbytné minimum by rovněž měly být omezeny případné nové požadavky na podávání zpráv nebo audit, aby podniky v EU bez ohledu na velikost nebyly vystaveny další administrativní zátěži. Zásadní úlohu při provádění nařízení o kritických surovinách včetně povolovacích postupů bude hrát Evropská rada pro kritické suroviny. Má-li být monitorovací činnost rady efektivní, bylo by vhodné mezi její členy zařadit kromě zástupců orgánů a institucí také nezávislé technické experty z oboru.

Řešit nekalé obchodní praktiky a omezení

14. Navzdory ambiciózním cílům nařízení o kritických surovinách jsou některé suroviny v EU přirozeně dostupné jen omezeně, a proto bude mít zásadní význam pro přechod na ekologickou a digitální ekonomiku i nadále dovoz.

15. Bude třeba zachovat účinná opatření na ochranu obchodu, aby byla zajištěna ochrana nových evropských investic a rovné podmínky se třetími zeměmi. K ochraně před dumpingem ze třetích zemí je nezbytná modernizace opatření EU na ochranu obchodu. EU by se měla zejména zaměřit na zajištění rychlejšího provádění opatření na ochranu obchodu s cílem bojovat proti nespravedlivému dovozu, měla by mít rychlejší a účinnější šetření a měla by hned zpočátku umožnit rozsáhlé provádění prozatímních opatření.

16. Opatření EU v oblasti obchodní politiky by měla doplňovat cíle nařízení o kritických surovinách a související politiky, včetně sociálních práv, a měla by upřednostňovat rychlé uzavření dohod o volném obchodu se zeměmi bohatými na zdroje, o nichž se v současné době jedná nebo které čekají na ratifikaci (Austrálie, Indonésie atd.). Pokud jde o již uzavřené dohody o volném obchodu, měla by být dle možností posouzena a posílena stávající ustanovení týkající se energie a surovin. Pozornost by měla být rovněž věnována soudržnosti obchodní politiky a celních pravidel/pravidel původu, která se vztahují na suroviny, a také specifickým otázkám týkajícím se obcházení sankcí platných pro suroviny.

Upřednostňovat kritické a strategické suroviny v právních předpisech týkajících se recyklace a odpadů a podporovat trhy s druhotnými surovinami

17. Recyklace je důležitá pro posílení strategické autonomie EU. EU by měla podporovat svůj průmysl v oblasti úpravy a zpracování odpadu přípravou druhotných surovin, které mají být recyklovány ve výrobních procesech, a měla by změnit stávající právní předpisy týkající se odpadů tak, aby upřednostňovaly recyklaci a oběhovost kritických a strategických surovin s nejvyšším technickým a ekonomickým recyklačním potenciálem (proveditelností). Měla by rovněž podporovat trhy s druhotnými surovinami. Pokud jde o druhotné suroviny, EHSV navrhuje, aby byla přijata opatření k vytvoření dobře fungujících trhů a minimalizaci nedovoleného vývozu šrotu.

18. Druhotné suroviny mohou pomoci snížit závislost na některých kritických surovinách, a proto by měly též být zařazeny do oblasti působnosti nařízení o kritických surovinách. Jedním z mnoha příkladů je skutečnost, že efektivní recyklace železného šrotu může snížit potřebu dodávek surovin do kovovýroby. Očekává se, že do roku 2030 se dostupnost železného šrotu sníží a může dojít k narušení dodávek přesto, že se jedná o kritickou složku pro transformaci energetiky.

19. Nařízení o kritických surovinách by mělo průmyslu a oboru elektrických vozidel zajistit přístup ke všem kritickým materiálům. Patří k nim nejen prvky vzácných zemin, mangan, materiály kritického významu pro ekologickou transformaci včetně oceli, hliníku a mědi, průmyslové materiály, grafit a nikl, ale také druhotné suroviny. Kovy jsou klíčovými faktory infrastruktury umožňujícími ekologickou transformaci a tyto faktory by měly být řádně identifikovány a náležitě zohledněny v rámci nařízení o kritických surovinách, a to ve všech článcích jejich hodnotových řetězců.

Ekonomické a environmentální studie o dopadu těžby kritických surovin z hlediska znečišťujících látek: koordinace s ustanoveními o státní podpoře

20. Vzhledem ke stupni nejistoty ohledně skutečného výskytu kritických surovin v EU bude riziko spojené se zahájením projektů průzkumu a těžby na půdě EU důvodně podstoupeno pouze tehdy, bude-li poskytnuta podpora z veřejných finančních prostředků. Vzhledem k tomu, že nařízení o kritických surovinách rovněž vyžaduje, aby byly tyto kampaně v souladu s cíli Zelené dohody, EHSV navrhuje, aby bylo veřejné financování poskytováno snadněji, pokud se těžba zakládá na předběžných ekonomických a environmentálních studiích posuzujících dopad těžby kritických surovin z hlediska znečišťujících látek.

21. V případě, že tyto předběžné studie nespadají do oblasti působnosti strategických projektů plánovaných v rámci nařízení o kritických surovinách, mělo by být jejich veřejné financování podporováno prostřednictvím koordinace s pravidly státní podpory, konkrétně s nově přijatou změnou obecného nařízení o blokových výjimkách pro Zelenou dohodu z roku 2023. Uvedené předběžné studie musí být skutečně kvalifikovány jako „podpora na ochranu životního prostředí“ nebo „podpora VaVaI“ a v případě, že zahrnují několik členských států, jako „významné projekty společného evropského zájmu“.

22. Účinná koordinace s opatřeními státní podpory EU již v předběžné fázi výzkumu a vývoje by mohla skutečně zajistit, aby veřejné financování podporující následné provádění strategických projektů bylo účinně směrováno k udržitelným cílům, a v konkrétním případě významných projektů společného evropského zájmu zajistit, aby tyto projekty usilovaly o koordinovaný výsledek. Mechanismy veřejného financování (např. zrychlený a zjednodušený přístup k mechanismům financování, jako jsou úvěry/záruky za úvěr/granty) lze zavádět pouze s ohledem na investice, které podniky EU vynakládají v rámci projektů spadajících pod dohody o volném obchodu.

Antimonopolní nástroje: nařízení o fúzích s cílem upřednostnit šampiony EU v oblasti recyklace a těžby kritických surovin

23. Vezmeme-li v úvahu jako nezbytné předpoklady jak dosud neprozkoumanou dostupnost kritických surovin v EU, tak značné investice potřebné k provedení bezpečného a udržitelného dodavatelského řetězce kritických surovin, může být vhodné upravit některé antimonopolní nástroje EU tak, aby usnadňovaly cíle stanovené v rámci nařízení o kritických surovinách a zároveň zabránily nepatřičnému narušení hospodářské soutěže na vnitřním trhu (např. může být užitečné uplatňovat rámec pro kontrolu fúzí pružnějším a udržitelnějším způsobem, se zohledněním nejen cílů Zelené dohody pro Evropu (jak již stanovila Evropská komise), ale také cílů nařízení o kritických surovinách).

24. Proto by bylo vhodné posoudit fúze s ohledem na strategické projekty, které mají být realizovány v rámci nařízení o kritických surovinách, aby bylo dosaženo správné rovnováhy mezi různými dotčenými zájmy.

25. Orgány pro hospodářskou soutěž by tak měly být vyzvány, aby zvážily nové druhy efektivnosti, tj. snížení narušení dodávek a zvýšení připravenosti průmyslu v případě nedostatku vnějších kritických surovin. Tato posouzení by se měla rovněž zaměřit na cíl Komise sloučit poptávku zainteresovaných kupujících kritických surovin a v konečném důsledku přispět ke snížení současných vysokých cen.

Mezinárodní účast a diverzifikace zdrojů: zapojení kandidátských zemí a koordinace s dvoustrannou spoluprací na mezinárodních fórech

26. V souladu s cílem Komise diverzifikovat vnější zdroje kritických surovin EHSV doporučuje prozkoumat možnosti konkrétních dohod o partnerství a spolupráci, a to i s kandidátskými zeměmi. Tato partnerství mohou zahrnovat projekty financované z prostředků EU zaměřené na rozvoj průzkumných kampaní v nových vybraných lokalitách a/nebo v opuštěných těžebních lokalitách v souladu se strategickými projekty, které budou zahájeny v členských státech EU na základě nových návrhů Komise.

27. Tato partnerství mohou podléhat závazkům kandidátských zemí rychleji sladit své politiky v oblasti životního prostředí s acquis EU. Zařazení takových partnerství do rámce aktuálně probíhajících jednání o přistoupení může mít dvojí přínos pro EU jako celek tím, že zvýší šance na růst domácích zdrojů kritických surovin do budoucna a kandidátským zemím usnadní dodržování právních předpisů EU v oblasti životního prostředí (např. v oblasti odpadů, průmyslového znečištění a kvality ovzduší).

28. Nařízení o kritických surovinách musí být koordinováno nejen s dalšími politikami EU a mezinárodními obchodními opatřeními, ale také s dvoustrannou spoluprací prováděnou EU na mezinárodních fórech (tj. spolupráce mezi EU a USA v rámci fór, jako je Partnerství pro zabezpečení nerostných surovin, Konference o kritických materiálech a nerostných surovinách a Pracovní skupina Mezinárodní energetické agentury pro kritické nerostné suroviny, kterou nedávno posílila Rada pro energetiku EU-USA).

29. Nařízení o kritických surovinách zajistí EU nejen domácí soběstačnost, pokud jde o kritické suroviny, ale také vnější autonomii při stanovování nových norem na globální scéně, pokud jde o zajištění bezpečnosti a udržitelnosti jejich dodavatelských řetězců. Úloha EU coby subjektu stanovujícího normy na celosvětové úrovni dále zvýší šance na dosažení celkových cílů stanovených v návrhu Komise za účelem boje proti znečišťujícím látkám a nekalým obchodním praktikám ohledně kritických surovin na celém světě.

Dlouhodobé cíle vs. krátkodobé cíle při posuzování soudržnosti s ostatními politikami EU: dosažení správné (environmentální) rovnováhy

30. Závěrem nelze vyloučit, že účinné provádění nařízení o kritických surovinách může v dlouhodobém horizontu vyžadovat krátkodobou změnu některých konkrétních cílů Zelené dohody pro Evropu, které jsou těsně svázány s kritickými surovinami. I když perspektiva (téměř) soběstačné EU vyžaduje více času, aby byla zcela účinná, může v konečném důsledku skutečně vést k tomu, že cíle udržitelnosti/klimatické neutrality budou v dlouhodobém horizontu dosažitelnější (rovněž s ohledem na relativně vyšší znečištění způsobované současnými metodami těžby surovin v některých rozvojových zemích).

III. POZMĚŇOVACÍ NÁVRHY K DOKUMENTU COM(2023) 160 final

Pozměňovací návrh 1

29. bod odůvodnění

Text navržený Komisí	Pozměňovací návrh VR
(29) Zásadní jsou soukromé investice podniků, finančních investorů a odběratelů. Tam, kde samotné soukromé investice nestačí, může být pro účinné zavádění projektů v hodnotovém řetězci kritických surovin nutná veřejná podpora, například ve formě záruk, půjček nebo kapitálových a kvazikapitálových investic. Tato veřejná podpora může mít podobu státní podpory. Taková podpora musí mít motivační účinek a musí být nezbytná, vhodná a přiměřená. Stávající pokyny týkající se státní podpory, které byly nedávno podrobeny důkladné revizi v souladu s cíli souběžné transformace, poskytují za určitých podmínek široké možnosti podpory investic v rámci hodnotového řetězce kritických surovin.	(29) Zásadní jsou soukromé investice podniků, finančních investorů a odběratelů. Tam, kde samotné soukromé investice nestačí, může být pro účinné zavádění projektů v hodnotovém řetězci kritických surovin nutná veřejná podpora, například ve formě záruk, půjček nebo kapitálových a kvazikapitálových investic. Tato veřejná podpora může mít podobu státní podpory. Taková podpora musí mít motivační účinek a musí být nezbytná, vhodná a přiměřená. Stávající pokyny týkající se státní podpory, které byly nedávno podrobeny důkladné revizi v souladu s cíli souběžné transformace, poskytují za určitých podmínek široké možnosti podpory investic v rámci hodnotového řetězce kritických surovin. ***Komise a členské státy by měly přesněji vymezit, jak budou uplatňována pravidla státní podpory, a zavést mechanismy poskytování grantů, úvěrů a daňových úlev na podporu stávajících průmyslových kapacit EU a vytváření nových zařízení jak v EU, tak ve spolehlivých partnerských třetích zemích. Jejich určení by mělo směřovat jak k provozním, tak kapitálovým výdajům.***

Odůvodnění

Dnešní podoba plánovaných opatření v oblasti státní podpory je nejasná a nejsou dány mechanismy podpory stávajících průmyslových kapacit, které silně utrpěly prudkým růstem cen energie, ani vzniku nových zařízení pro kritické suroviny v EU i za jejími hranicemi.

Pozměňovací návrh 2

Čl. 1 odst. 2, nové písmeno

Text navržený Komisí	Pozměňovací návrh VR
	a) ***stanovit transparentní a jasně definovanou metodiku posuzování materiálů, které mají být zařazeny na seznam strategických surovin, včetně použití technických přehledů, podobně jako tomu je u metodiky pro seznam surovin kritických. K příštím seznamům strategických a kritických surovin by měly být přiložena posouzení stávajících právních předpisů EU a jejich dopadu na suroviny zařazené na těchto seznamech.***

Odůvodnění

Kritické suroviny se posuzují z hlediska kritického významu pomocí specifické metodiky, jejíž součástí je dlouhý a důkladný validační proces za účasti externích expertů, zástupců průmyslu a výzkumných středisek. Výběr strategických surovin naopak nevychází ze zveřejněné metodiky ani předchozích konzultací. Ze zařazení strategických surovin na seznam kritických surovin (příloha II) plyne domněnka, že všechny materiály splňují prahové hodnoty určené metodikou nařízení o kritických surovinách, což je zavádějící.

Pozměňovací návrh 3

Čl. 1 odst. 3

Text navržený Komisí	Pozměňovací návrh VR
3. Pokud Komise na základě zprávy podle článku 42 dospěje k závěru, že Unie pravděpodobně nedosáhne cílů stanovených v odstavci 2, ***posoudí, zda je proveditelné a přiměřené, aby navrhla opatření nebo uplatnila své pravomoci na úrovni Unie, aby dosažení těchto cílů zajistila***.	3. Pokud Komise na základě zprávy podle článku 42 dospěje k závěru, že Unie pravděpodobně nedosáhne cílů stanovených v odstavci 2, ***umožní určitou míru flexibility tak, aby co nejlépe odpovídala jedinečnosti hodnotového řetězce dané suroviny, neboť každý materiál má specifické vlastnosti a s jeho zajištěním, zpracováním a recyklací jsou spojeny specifické výzvy. Cílem je zaměřit se na zachování stávajících kapacit a jejich podporu. Panuje zájem na otevřeném a trvalém dialogu mezi průmyslem a tvůrci politik, jehož cílem je stanovit referenční hodnoty, které budou technicky i ekonomicky proveditelné a zároveň budou v souladu s cíli EU.***

Odůvodnění

Referenční hodnoty pro získávání, zpracování a recyklaci jsou příliš obecné a nerealistické, mohou proto mít nezamýšlené a nepříznivé důsledky. Ustanovení předpisu je třeba pečlivě uvážit s ohledem na ekonomickou a technickou náročnost jejich provádění a riziko nadměrného zatížení průmyslu EU, především malých a středních podniků.

Pozměňovací návrh 4

Příloha I

Text navržený Komisí	Pozměňovací návrh VR
PŘÍLOHA I	PŘÍLOHA I
Strategické suroviny	Strategické *primární a druhotné* suroviny
Oddíl 1	Oddíl 1
Seznam strategických surovin	Seznam strategických surovin
Za strategické se považují tyto suroviny:	Za strategické se považují tyto ***primární a druhotné*** suroviny***, včetně příslušných nosných kovů a minerálů, z nichž se tyto strategické suroviny získávají***:
a) bismut;	a) bismut;
b) bor – ***metalurgická kvalita***;	b) bor;
c) kobalt;	c) kobalt;
d) měď;	d) měď;
e) gallium;	***da) železný šrot (včetně nerezavějící oceli);***
f) germanium;	e) gallium;
g) lithium – ***bateriová kvalita***;	f) germanium;
h) ***hořčíkový kov***;	g) lithium;
i) mangan – ***bateriová kvalita***;	***ga) magnezit/pálená magnézie;***
j) ***přírodní*** grafit – ***bateriová kvalita***;	h) ***hořčík***;
k) nikl – ***bateriová kvalita***;	i) mangan;
l) platinové kovy;	j) grafit;
m) prvky vzácných zemin ***pro magnety*** (Nd, Pr, Tb, Dy, Gd, Sm a Ce);	k) nikl;
n) ***křemíkový kov***;	***ka) fosfor;***
o) ***titanový kov***;	***kb) potaš;***
p) wolfram.	l) platinové kovy;
	m) prvky vzácných zemin (Nd, Pr, Tb, Dy, Gd, Sm a Ce);
	n) ***křemík***;
	o) ***titan***;
	p) wolfram;
	pa) ***zinek***.

Pozměňovací návrh 5

Příloha II

Text navržený Komisí	Pozměňovací návrh VR
PŘÍLOHA II	PŘÍLOHA II
Kritické suroviny	Kritické ***primární a druhotné*** suroviny
Oddíl 1	Oddíl 1
Seznam kritických surovin	Seznam kritických surovin
Za kritické se považují tyto suroviny:	Za kritické se považují tyto ***primární a druhotné*** suroviny***, včetně příslušných nosných kovů a minerálů, z nichž se tyto kritické suroviny získávají***:
a) antimon;	a) antimon;
b) arsen;	b) arsen;
c) bauxit;	c) bauxit;
d) baryt;	d) baryt;
e) beryllium;	e) beryllium;
f) bismut;	f) bismut;
g) bor;	g) bor;
h) kobalt;	h) kobalt;
i) koksovatelné uhlí;	i) koksovatelné uhlí;
j) měď;	j) měď;
k) živec;	k) živec;
l) kazivec;	ka) ***železný šrot (včetně nerezavějící oceli);***
m) gallium;	l) kazivec;
n) germanium;	m) gallium;
o) hafnium;	n) germanium;
p) helium;	o) hafnium;
q) vzácné zeminy s obsahem těžkých prvků;	p) helium;
r) vzácné zeminy s obsahem lehkých prvků;	q) vzácné zeminy s obsahem těžkých prvků;
s) lithium;	r) vzácné zeminy s obsahem lehkých prvků;
t) hořčík;	s) lithium;
u) mangan;	sa) ***magnezit/pálená magnézie;***
v) ***přírodní*** grafit;	t) hořčík;
w) nikl – ***bateriová kvalita***;	u) mangan;
x) niob;	v) grafit;
y) fosfátová hornina;	w) nikl;
z) fosfor;	x) niob;
	y) fosfátová hornina;
	z) fosfor;

Text navržený Komisí	Pozměňovací návrh VR
aa) platinové kovy;	aa) platinové kovy;
bb) skandium;	***aaa) potaš;***
cc) křemíkový kov;	bb) skandium;
dd) stroncium;	cc) křemíkový kov;
ee) tantal;	dd) stroncium;
ff) titanový kov;	ee) tantal;
gg) wolfram;	ff) titanový kov;
hh) vanad.	gg) wolfram;
	hh) vanad;
	ii) ***zinek***.

Odůvodnění pozměňovacích návrhů 4 a 5

Určité suroviny lze obvykle těžit pouze spolu s jiným, nosným kovem – jako v případě vzácných zemin v železné rudě – a samostatně je těžit nelze. Dále jsou některé materiály nutnou součástí ekosystému výroby, rafinace a recyklace surovin, např. magnezit v tavírnách. Bez této suroviny není možné recyklovat kovy či jiné suroviny za vysokých teplot. V této oblasti bychom se tedy neměli omezovat (v případě kritických i strategických surovin) a předepisovat specifická užití surovin v hodnotovém řetězci. Jinak bude přípustný pouze poslední rafinační fáze, nikoli však těžba.

Přechod na nízkouhlíkové a oběhové hospodářství zvyšuje význam druhotných surovin, neboť pomáhají snižovat závislost na surovinách primárních, podporují efektivní využití surovin, snižování odpadu a udržitelnost. Některé z těchto surovin jsou navíc nezbytné k dekarbonizaci průmyslu, ekologické transformaci a dosažení cílů nulových čistých emisí.

Pozměňovací návrh 6

Čl. 2 bod 15 (nový bod)

Text navržený Komisí	Pozměňovací návrh VR
	15) ***„projektem v oblasti strategických surovin“ jakékoli plánované zařízení nebo plánované významné rozšíření či změna využití stávajícího zařízení, které se zabývá těžbou, zpracováním nebo recyklací surovin uvedených v příloze II, včetně případů, kdy tyto suroviny vznikají jako vedlejší produkty těžby a zpracování nosných surovin, které nejsou zařazeny do seznamu v příloze I nebo II;***

Odůvodnění

Strategické suroviny se často vyskytují jako vedlejší produkty nosného (základního) kovu nebo nerostné suroviny. Proto je třeba upřesnit zařazení projektů těžby těchto základních a nosných kovů a nerostných surovin mezi strategické projekty spadající do oblasti působnosti nařízení o kritických surovinách.

Pozměňovací návrh 7

*Článek 3*a (nový článek)

Text navržený Komisí	Pozměňovací návrh VR
	Článek 3a
	1. ***Na seznam strategických (příloha I) a kritických (příloha II) surovin mohou být zařazeny též druhotné suroviny.***
	2. ***Komise nejméně jednou za dva roky přistoupí k revizi a v případě potřeby k aktualizaci seznamu strategických surovin a seznamu kritických surovin, které jsou zařazeny v přílohách I a II, a to s přihlédnutím k jejich strategické úloze při dekarbonizaci a ekologické transformaci, předpokládanému výraznému růstu poptávky po nich, jejich omezené dostupnosti v globálním měřítku a obtížnosti jejich těžby nebo získávání v EU a potenciální způsobilosti k získávání kritických surovin v EU.***

Odůvodnění

Druhotné suroviny mají významný podíl na dekarbonizaci evropského průmyslu, zvláště pak v těch odvětvích, které produkují strategické technologie pro ekologickou a digitální transformaci. Uznání jejich strategické hodnoty podporuje odpovědné získávání a snižuje potřebu těžby primárních surovin. V rámci seznamu strategických surovin by měl být sestaven dílčí seznam druhotných surovin, mimo jiné s přihlédnutím k jejich strategické úloze při dekarbonizaci průmyslu a ekologické transformaci, předpokládanému růstu globální poptávky, náročnosti získávání z původních zdrojů nebo odpadu a náročnosti recyklace v EU a dále jejich potenciální způsobilosti k získávání kritických surovin. Posouzení by mělo pracovat s nejnovějšími dostupnými daty a předpovědí vývoje poptávky a nabídky za přiměřené referenční období tak, aby bylo možno řešit budoucí omezenou dostupnost nebo narušení dodávek.

Pozměňovací návrh 8

Čl. 5 odst. 1 písm. c)

Text navržený Komisí	Pozměňovací návrh VR
c) projekt by byl realizován udržitelným způsobem, zejména pokud jde o monitorování, prevenci a minimalizaci dopadů na životní prostředí, používání sociálně odpovědných postupů včetně dodržování lidských a pracovních práv, potenciálu ohledně kvalitních pracovních míst a smysluplného zapojení místních komunit a příslušných sociálních partnerů a používání transparentních obchodních postupů s odpovídajícími zásadami dodržování předpisů s cílem předejít rizikům nepříznivých dopadů na řádné fungování veřejné správy, včetně korupce a úplatkářství, a tato rizika minimalizovat;	c) projekt by byl realizován udržitelným způsobem, zejména pokud jde o monitorování, prevenci a minimalizaci dopadů na životní prostředí ***zvláště v dlouhodobém a globálním měřítku***, používání sociálně odpovědných postupů včetně dodržování lidských a pracovních práv, potenciálu ohledně kvalitních pracovních míst a smysluplného zapojení místních komunit a příslušných sociálních partnerů a používání transparentních obchodních postupů s odpovídajícími zásadami dodržování předpisů s cílem předejít rizikům nepříznivých dopadů na řádné fungování veřejné správy, včetně korupce a úplatkářství, a tato rizika minimalizovat;

Odůvodnění

Vyvážení cílů v oblasti dlouhodobé udržitelnosti s cíli krátkodobými (rovněž s ohledem k relativně vyššímu znečištění plynoucímu z dnešních metod těžby surovin v některých rozvíjejících se zemích a skutečnosti, že žijeme na téže planetě).

Pozměňovací návrh 9

Čl. 19 odst. 1 písm. e) (nové písmeno)

Text navržený Komisí	Pozměňovací návrh VR
	e) *nekalé obchodní praktiky. Komise učiní a posílí opatření na ochranu obchodu s cílem zajistit rovné podmínky. EU by rovněž měla přednostně zavést pobídky slučitelné s pravidly WTO s cílem zajistit rovné podmínky v celosvětovém měřítku. Mohlo by se jednat o spotřebitelské pobídky ve prospěch udržitelných evropských surovin nebo podporu výroby pokročilejších zařízení.*

Odůvodnění

Evropský průmysl má v oblasti surovin vůči světu konkurenční nevýhodu a je třeba jej ujistit, že bude příslušnými opatřeními na ochranu obchodu chráněn před nekalými obchodními praktikami.

Pozměňovací návrh 10

Čl. 35 odst. 1

Text navržený Komisí	Pozměňovací návrh VR
1. Rada se skládá ze zástupců členských států a Komise. Předsedá jí zástupce Komise.	1. Rada se skládá ze zástupců členských států a Komise ***a nezávislých technických expertů***. Předsedá jí zástupce Komise.

Odůvodnění

Zásadní úlohu při provádění nařízení o kritických surovinách včetně povolovacích postupů bude hrát Evropská rada pro kritické suroviny. Má-li být monitorovací činnost rady efektivní, bylo by vhodné mezi její členy zařadit kromě zástupců orgánů a institucí také nezávislé technické experty z oboru.

V Bruselu dne 12. července 2023.

předseda
Evropského hospodářského a sociálního výboru
Oliver RÖPKE